

Jana Kudrnáčová

Chodský pes



Štěně i dospělý pes jsou vždy připraveni ke hře

Chodský pes je naše české národní plemeno. Je to ovčácký pes, který má nejen líbivý vzhled, ale zejména vynikající pracovní schopnosti a všestranné využití.

Historie a původ

Historie chodského psa sahá až do 13. století. Na Šumavě nejdůležitější cesty vedoucí od Domažlic do Němec střežili odnepaměti Chodové. Není třeba zdůrazňovat, že psi, kteří je vždy doprovázeli, museli být tvrdí, houževnatí a vysoce odolní. Vzhledem k tehdejší době nebylo povinností těchto psů jen pomáhat střežit a bránit dříve bavorsko-české pohraničí, ale byli rovněž využíváni k pastevectví a museli

Dokonalý kamarád dětí



mít i schopnost stopovat zvěř při lovu. Každý školák zná jistě kresby Mikoláše Alše, které doplnily román Aloise Jiráska Psohlavci. Známa je zejména kresba Choda střežícího pozorně okolí, který má na sobě dlouhý plášť, chodský širák, v rukou čakan a majestát a u nohou mu sedí soustředěný pes. Rovněž symbolika psa na znaku pohraniční stráže, kresba M. Alše na titulní straně Psohlavců, znak skautské lilie - zde všude je znázorněna hlava ovčáckého psa s krátkým vztyčeným uchem a delší srstí, která je výrazná především na krku a hrudi.

O chodském psu psal již Jindřich Šimon Baar ve svých vzpomínkách na slavnou historii svého rodného Chodska. Velmi autenticky popsal, že toto typově vyrovnané a houževnaté plemeno bylo údajně nejvíce rozšířeno v okolí vesnice Klenci, což pokládáme za poslední dochovanou informaci o tomto plemeni.

Toto historicky doložené plemeno upadlo téměř v zapomnění, stejně tak jako další plemena v poválečném období. Pouze několik nadšenců se pokusilo sestavit okolo roku 1948 návrh k uznání chodského psa Mezinárodní kynologickou federací - FCI. Z dochovaných ústních informací vyplynulo, že nebyli zcela jednotni v názorech na některé základní znaky standardu. Bohužel se nepodařilo o tomto připravovaném návrhu nic bližšího zjistit, a to ani z bývalého Ústředního klubu ovčáků se sídlem v Brně.

Počátky chovu

Na možnost znovuvytvoření chodského psa přivedl ing. Jana Findejse doc. ing. dr. Vilém Kurz (známý kynologický odborník), který mu zaslal fotografie několika plemen, která by si zasloužila a měla reálnou šanci na svou regeneraci. Z těchto obrázků ing. Findejsovi nejvíce učarovalo původní ovčácké plemeno - současný chodský pes. Ihned podnikl první kroky, které měly vést k regeneraci chodského psa. V roce 1984 byly v kynologickém tisku uveřejněny obrázky tohoto ovčáka

s výzvou pro eventuální majitele tohoto dochovaného plemene. Odpovědí byl zájem několika čtenářů a zejména dvou majitelů z Prostějovska, kteří se ozvali s vědomím, že chodského psa mají. Bohužel nebyla žádná odezva od čtenářů z oblastí Šumavy. Započala první fáze regenerace, při které s ing. Findejsem úzce spolupracovala ing. T. Schmidtová. Následovalo odborné posouzení prvního chovného páru, srovnávání s dochovanou dokumentací, písemnými materiály a dobovými kresbami. Základem pro znovuvytvoření starého, zcela jasně historicky doloženého plemene byla fena Bessy, pes Dixi a o něco později objevený pes Blesk. Plemennou knihou ČSCH byla registrována první chovatelská stanice chodských psů „Ma Barance“ pana Ladislava Hykla.

Hlavním cílem regenerace plemene bylo odchovávat zdravé, velmi odolné a nenáročné psy, temperamentní a s chutí do práce, výborné hlídače a společníky za každé situace a pro všechny kategorie zájemců.

V roce 1985 se narodil první vrh (spojení Dixi a Bessy) v počtu 6 štěňat a následně v roce 1986 vrh druhý (spojení Blesk a Bessy), rovněž 6 štěňat. Za zmínku stojí, že v roce 1987 se poprvé představili chodští psi v Brně a následně v Rychnově nad Kněžnou. Šestičtená skupina chodských psů se v Brně setkala s velkým zájmem kynologické veřejnosti.

Od roku 1987 do roku 1992 bylo odchováno 35 vrhů. Po pěti letech od prvního vrhu chodského psa se použili postupně do chovu další regeneráti pro oživení krve, kteří odpovídali svým typem a vlastnostmi požadovanému záměru tvorby plemene. Šlo nejprve o „zkušební“ vrhy a po zhodnocení jejich odchovů byly dle výsledků dále využívány. Byly to dvě feny Dina a Brita a tři psi Brix (zakl. III linie), Alex (IV. linie) a Harry (V. linie). V letech 1993 až 95 došlo k rychlému zlepšení a sjednocení typu chodského psa i ustálení koňoutkové výšky, a to zejména díky přispění plemeníka Birri Chodský pes, který prokázal silnou „dědivou“ sílu.

S fenami různého krevního vedení i kvalit předával štěňatům perfektní typ, ideální výšku, dobrý pigment a bohaté osrstění. Jeho plemenná hodnota však není samozřejmě náhodná, poněvadž byl pokračovatelem svého perfektního otce Asana na Bylinkách a neméně kvalitního děda Bena na Barance.

Současný stav chovu

Nyní již můžeme bez obav říci, že nelehký cíl se zdařil. Podařilo se vytvořit ideálního rodinného psa s již zcela jasnými znaky. V současné době (do konce roku 1999) máme odchováno již 231 vrhů, registrováno je 1339 štěňat. Štěňata již mají běžně 7 až 9 generací registrovaných předků. Poslední roky klademe důraz na odstup od příbuzenské plemenitby při zachování požadovaných znaků. Bohužel se zřejmě nepodaří zachovat všechny původní linie. Chovatelské kolegium pečlivě zvažuje další vývoj plemene, výběr vhodných chovných párů, a to při dostatečné variabilitě předků a zachování alespoň třech původních linií. V chovu vždy až potomstvo ukáže, které linie jsou vzhledem ke svým kvalitám a požadovanému dědičnému potenciálu životaschopné a které ne. Do letošního

roku bylo využito celkem (mimo zakladatelů) 36 plemenků, z toho většina z nich má již úspěšné pokračovatele.

Do roku 1999 se chovem chodských psů zabývalo celkem 99 chovatelských stanic a od této doby ještě cca 16 dalších přibýlo. Od roku 1997 byla zavedena povinnost RTG DKK, s jejímiž výsledky se, stejně tak jako kluby řady plemen, v současné době potýkáme. Právě proto máme pevně daná kritéria, která zohledňují výsledky RTG DKK jedinců působících v chovu.

Klub přátel

Klub, který sdružuje majitele a příznivce tohoto našeho národního plemene, byl založen v listopadu 1991 na ustavující schůzi ve Vrbně pod Pradědem. Klub registruje 286 řádných členů, pro které vydává třikrát ročně klubový zpravodaj. Každoročně pořádáme klubovou a speciální výstavu KPCHP, několik svodů dorostu a bonitací, organizujeme také další klubové akce a klubová setkání.

V roce 1997 vydalo nakladatelství DONA publikaci CHODSKÝ PES autora ing. Jan Findejse. Máme oficiální překlady standardu v německém i anglickém jazyce. Na tomto místě



bych ráda poděkovala ing. Jaromíru Dostálovi, DrSc., který nám v našem úsilí velmi pomohl.

Charakteristika plemene

Chodský pes je středně velký pes obdélníkového rámce, harmonické stavby těla a diagonální mechaniky pohybu. Ideální kohoutková výška je u psů 52 až 55 cm, u fen 49 až 52 cm (toleruje se odchylka 2 cm), váha 16 až 25 kg. Srst je dlouhá (5 až 12 cm), rovná, s hustou podsadou, zbarvením černá se znaky (pálením). Rozložení znaků je pevně dáno standardem - nad

O kvalitách a využití chodského psa jako záchranáře jsme v našem časopise již referovali. Na fotografii Daren Garsia.

Čtyři generace:
(zleva) Birri Chodský pes (8 let), Endy Bryvilsár (4,5), Quart Prima Nova (2,5), Reno Bryvilsar (10 měs.)



Jaké jsou jeho přednosti:

- **Chodský pes je oproti ostatním pracovním plemenům o cca 10 až 15 cm nižší a o asi 15 kg lehčí. S jejich výškou a tělesnou stavbou souvisí snadnější přeprava psa a manipulace s ním, menší spotřeba krmiva, lehčí ovladatelnost, větší mrštnost a rychlost. Bez problémů ho zvládnou i fyzicky nepříliš zdatné osoby, starší lidé i mládež.**
- **Výhodou chodského psa je struktura jeho srsti. Pro svou dlouhou hustou srst je velmi odolný, dobře snáší i velké mrazy. Jeho srst ho naopak chrání i v létě v horkých letních dnech, nevadí mu ani nepříjemný silný déšť. Přitom péče o srst je nenáročná, stačí jedenkrát týdně řádně pročesat řídkým kovovým hřebenem a pravidelně prokartáčovat. Srst přelínává rychle.**
- **Odchovy jsou u chodských psů naprosto bezproblémové. Feny mají pravidelné reprodukční cykly, dobře zabřezávají a nemají problémy s porody ani s vlastním odchovem. O štěňata se dobře starají a mají hodně mléka.**
- **Ve smečce se chodský pes velmi dobře snáší s ostatními jedinci. Není bázlivý, chová se sebejistě. Je kamarádký, nesnaží se být dominantní.**



Daren Garsia je nejen vynikajícím záchranářským psem, ale hravě zvládá i všestranný výcvik

očima, na lících, odkud přechází v klasický půlměsíc pod krkem, dále na hrudi a končetinách. Chodský pes má (oproti německému ovčákovi) krátké bohatě osrstěné ucho blízko sebe nasazené a nesené, což vždy podtrhuje

Klub vítěz 97 Irvi Bryvilsár



správný výraz a typ chodského psa. Bohatá srst na hrudi tvoří tzv. límec.

V žádném případě nelze opominout vynikající povahové vlastnosti plemene. Chodský pes je temperamentní, ale vždy dobře ovladatelný. Je velmi učenlivý, je schopen i náročného výcviku. Rychle přechází z klidu do aktivity a naopak. Je vynikajícím doprovodným a hlídačím psem, pro kterého je charakteristický temperament, bystrost a přirozená sebedůvěra. Vyznačuje se obdivuhodnou fixací na svého majitele a celou jeho rodinu. K dětem je absolutně vhodný, je trpělivý a tolerantní bez jakýchkoli známek nervozity či agrese.

Současný chodský pes a jeho pracovní využití

Poslední roky již není chodský pes se složenou všestrannou zkouškou z výkonu (stopa, poslušnost, obrana) výjimkou. Běžně skládají zkoušky 1. i 2. stupně (pokud vím, nejméně dva jedinci mají i ZV 3 a IPO 3), úspěšně se prezentují v agility - účast na mistrovství republiky a pěkně 3. místo získala fena Gabra na Barance. Chodští psi mají složenou záchranářské a lavinové zkoušky, několik jedinců bylo používáno v zápražhu v saňovém sportu a v pastevectví. Za zmínku jistě stojí také tři psi - Endy Bryvilsár, který má složenou celkem 9 zkoušek z výkonu (ZV, IPO, zkoušky stopařské, záchranářské atd., byl účastníkem 11 závodů a vždy se umístil do třetího místa) - mimo to je šampion ČR a Klubový vítěz 99; dále pes Daren Garsia, který kromě všestranného výcviku (který bez problémů zvládá) je vynikajícím záchranářským psem (v loňském roce byl nasazen do záchranářské brigády v Turecku, viz Svět psů 1/2000). Dále pes Gordon Bako, se kterým jeho původní majitelka v ČR absolvovala všestranný výcvik ZV a v loňském roce byl prodán do USA. V Americe s ním jeho nový majitel ve výcviku pokračuje, a to ve výcviku policejním. Gordon - chodský pes, české národní plemeno - jako jediný pes na prestižním soutěžní policejních psů v Americe vypracoval třídní stopu, což vyvolalo takovou odezvu, že

na jeho majitele čekal u domu přenosový vůz TVset a pro televizi natočil dvacetiminutový šot s chodským psem!



Gabra na Barance je úspěšná v agility

Naše národní plemeno v zahraničí

Perfektní pracovní vlastnosti a projev chodského psa vzbudil velký zájem v zahraničí. V současné době jsou chodští psi v Německu, Švédsku, USA, Rakousku a nyní se ozývají vážný zájemci z Francie, Lucemburska a Holandska. Zmiňují se jen o těch exportech, kde noví majitelé jsou v kontaktu se členy našeho klubu a mají opravdový zájem prezentovat české národní plemeno v zahraničí. Naštěstí máme většinou rozumné chovatele, kteří respektují řízený chov s cílevědomou plemenitbou a snaží se zachovat a nadále rozvíjet prestiž chodského psa u nás i v zahraničí.

Závěrem

Lze říci, že záměr tvůrců plemene se zdařil. Chodský pes je mimořádně zdravé a otužilé plemeno, které zastane každou práci. Nicnedělání je jim z duše nepříjemné. Podařilo se vytvořit ideálního rodinného psa, vynikajícího společníka a hlídače.

Foto autor a archiv autora

Kontaktní adresa:

Klub přátel chodského psa,
ing. Jan Findejs (předseda KPCHP
a hlavní poradce chovu), Čs. Armády 18,
253 01 Hostivice, tel. 02/20980454